

Ο πρύτανης της πνευματικής Θεσσαλονίκης

/ [Πεμπτουσία](#)

image not found or type unknown

Ο Άγιος Ευστάθιος Θεσσαλονίκης, το ξεχωριστό αυτό πρόσωπο της πόλης και της οικουμένης του 12ου αιώνα, μοιάζει να μας δίνει τη δυνατότητα για εμφύχωση του χώρου και του κόσμου της βυζαντινής Θεσσαλονίκης. Άλλωστε η πόλη, με τους πανέμορφους ναούς και τα κάστρα της, συνιστά σαφώς ένα τοπίο του «βυζαντινισμού μας», και έτσι τόσο οι κάτοικοι της πόλης όσο και οι επισκέπτες της ζουν και κινούνται σ' αυτό το σκηνικό.

Μένει πλέον η γνώση της ιστορίας και τα πρόσωπα που την προδιέγραψαν για να μετέχει κάποιος στον κόσμο αυτό – χωρίς βεβαίως σε καμιά περίπτωση να εγκλωβίζεται σ' αυτόν. Το τελευταίο θα συνιστούσε τραγωδία... Αλλά από την άλλη πλευρά είναι πραγματικά ολέθριο να μην έχει κανείς αίσθηση και ιδέα για το περιεχόμενο που περικλείει αυτό το σκηνικό και το πώς φτάσαμε στον σημερινό μας κόσμο.

Όπως έγινε γνωστό από το προηγούμενο αφιέρωμά μας, ο αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Ευστάθιος σημάδεψε την εποχή του και την πόλη με την ποικίλη προσφορά του. Και τελικά η ζωή και το έργο του ταυτίστηκε με τη Θεσσαλονίκη, παρόλο που η «ακαδημαϊκή» του πορεία ξεκίνησε και έφτασε στο αποκορύφωμά της στη βασιλεύουσα, αφού και ο ίδιος, όπως αναφέρουν οι μελετητές του,

καταγόταν από εκεί.

Ως μητροπολίτης της Θεσσαλονίκης προσέφερε και δημιούργησε σ' αυτήν, δοκίμασε τις αντοχές των πολιτών της ζητώντας ιδιαίτερα από τους κληρικούς και τους μοναχούς να είναι τουλάχιστον συνεπείς στην αποστολή τους, αλλά δοκιμάστηκε και ο ίδιος όταν κάποιιοι στράφηκαν εναντίον του. Προφανώς όμως η πλήρης δοκιμασία, τόσο για τον ίδιο όσο και για ολόκληρη την πόλη και τους πολίτες της, ήταν η κατάληψή της από τους Νορμανδούς της Σικελίας το 1185.

Το έργο που έγραψε για τα γεγονότα αυτά αποτελεί ακόμη ένα μοναδικό μνημείο λόγου. Η λογιосύνη του είναι έκδηλη και προβάλλεται αβίαστα στις ποικίλες αναφορές του. Από τα ομηρικά έπη και τον λοιπό αρχαίο λόγο και κόσμο της μυθολογίας, της φιλοσοφίας και της ποίησης μέχρι τα εκκλησιαστικά κείμενα, όλα βρίσκουν και έχουν θέση εν τη ρύμη του προσωπικού του λόγου, σ' αυτό το θρηνητικό συναξάρι και μαρτυρολόγιο της Θεσσαλονίκης.

Αντιγράφω ένα απόσπασμα από τη μετάφραση του Χάρη Μέσση: «Αλήθεια, μήπως δεν είναι μια έκλειψη η σημερινή κατάσταση της Θεσσαλονίκης που, ενώ ήταν από τις πιο λαμπρές πόλεις που βρίσκονται κάτω από τον ουράνιο θόλο, υπέστη μια τέτοια καταστροφή; Η τύχη της Θεσσαλονίκης είναι τόσο τραγική και τέτοια που και οι ίδιοι οι εχθροί μας θα την απεύχονταν».

Κάθε ελληνικό γεωγραφικό διαμέρισμα περιέχει στα σπλάχνα του ιστορικά γεγονότα διαφόρων περιόδων και μάλιστα σε μια ιδιαίτερα σημαντική πυκνότητα. Δυστυχώς όμως η διδασκαλία στην εκπαίδευση μιας γενικής ιστορίας αποσιωπά αν δεν εξαφανίζει ξεχωριστές φάσεις και λεπτομέρειες της τοπικής ιστορίας. Για τον λόγο αυτό κατά τη διδασκαλία της ιστορίας στις κατά τόπους περιοχές της χώρας θα έπρεπε να προσφέρονται και εκείνα τα στοιχεία, ώστε να μπορεί κάποιος να συνδέει πολύ όμορφα την τοπική με τη γενική ιστορία. Αυτό είναι ικανό να δημιουργήσει ιδιαίτερους δεσμούς αγάπης και σύνδεσης τόσο με τον τόπο στον οποίο κατοικεί κάποιος όσο και με την ευρύτερη ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό.

Πολύ περισσότερο όταν πρόκειται για τη Θεσσαλονίκη, την «πρώτη μετά την πρώτη», που τουλάχιστον αρχιτεκτονικά παραμένει οφθαλμοφανώς βυζαντινή, ενώ πάντα караδοκούν ιδιαίτερα σημαντικά πρόσωπα, όπως ο Άγιος Ευστάθιος Θεσσαλονίκης, για να μας εισαγάγουν και να μας ξεναγήσουν σ' αυτόν τον κόσμο, που φτάνει μέχρι τον Πίνδαρο και τα ομηρικά έπη.

Ο Ευστάθιος Θεσσαλονίκης μοιάζει να αποτελεί τον διαρκή πρύτανη της πνευματικής Θεσσαλονίκης και γι' αυτό ελπίζουμε πως το διεθνές συνέδριο που διοργανώνουν στο τέλος του μήνα οι «Φίλοι του Κέντρου Ιστορίας Θεσσαλονίκης» να αποτελέσει σταθμό και αφετηρία για την επανασύνδεση της πόλης μαζί του.